

BÉLA BARTÓK
(1881–1945)

Ridder Blåskjegg's borg

Norsk nyoppsetting i kammerversjon

— Opplev Béla Bartóks mørke, vakre og monumentale opera *Ridder Blåskjegg's borg* som iscenesatt kammermusikk, transkribert for orgel og klaver i ny, norsk oversettelse.

MEDVIRKENDE

ROLLER

Judith Hege Høisæter, mezzosopran
Ridder Blåskjegg Magne Fremmerlid, bassbaryton

INSTRUMENTAL

Klaver Thormod Rønning Kvam
Orgel Lars Notto Birkeland

REGI

Ivar Tindberg

LYS- OG VIDEODESIGN

Kyrre Heldal Karlsen

OM PROSJEKTET

— *Hvis du avdekker alle hemmeligheter et menneske har, hva blir da tilbake?*

Dramaet forteller om **Judith** som følger den beryktede **Ridder Blåskjegg** inn i hans borg. Der skjules gåtefull historie bak syv låste dører. Judith vil åpne dem alle, og tross Blåskjeggs gjentatte advarsler insisterer hun stadig sterkere på å avdekke borgens dystre hemmeligheter. Scenografien består av en tekstilinstallasjon som symboliserer borgens dører, og som belyses med fargeflater og teksturer i video og lyssetting.

Bartóks versjon av dette dramaet ble komponert i 1911 og var hans eneste opera. Den regnes som et av det 20. århundrets hovedverk og er opprinnelig tonesatt for stort orkester og to solister. I 2020 ble verkets rettigheter frigjort. Dette vil være en av de første kammerversjonene — med partiturets grandiositet ivaretatt i et intenst samspill mellom orgelet og flygelet — skapt av utøverne i en omfattende og kreativ prosess.

Historien er basert på et gammelt fransk folkeeventyr, og librettisten Béla Balázs (1884-1949) har latt kun den skjebnetunge hovedkonflikten stå igjen. Publikum dras med i den uunngåelig katastrofale avslutningen — som i en gresk tragedie. Handlingen speiler skyggesider i vårt indre, som ifølge Jung må anerkjennes for at mennesker skal kunne utvikles, heles og komme videre.

Operaen gir oss et dyptgripende møte med ubevisste krefter og kamp mellom lys og mørke. Vi ønsker å fremføre verket i kirker av instrumentale og estetiske hensyn, og fordi både kirken og kunsten vil romme det som taler sant om mennesket. Hva skjer med verket, med sin beskrivelse av menneskets skyggesider, når det bringes inn i kirkerommet? Ved å gå i respektfull dialog med kirkerommet, kan det åpne for et videre tolkningsrom og gi en mulighet til å bearbeide opplevelsen.

I Kirkens Kulturmelding (2005) beskrives kirkens ønske om møter med kunsten, også den kunsten som omhandler menneskets skyggesider: «*Den kirkelige arena må omslutte mennesket både når det seirer og taper, søker og har funnet, er knust og ovenpå.*» ... «*Både teologien og kunsten skildrer syndens, dødens og det vondes realiteter. Lidelse, smerte og kamp er vilkår ved livet som det er umulig å overse. Kunsten går ofte inn i dette med deltakelse, brodd og engasjement, og kan slik være en alliert med kirken i å forstå og skildre det menneskelige.*»

Fra vår side ønsker vi også å utforske hvordan kirkerommenes symbolikk og alt det de representerer påvirker vår fremføring og publikums oppfattelse av verket og dets innhold. Rammene som kirkerommet gir — håp og lys — kan hjelpe oss i møtet med det vonde og et truende, men også uimotståelig mørke.

Ridder Blåskjeggs borg er en times intens og følelsesmessig erfaring av skyggefulle drivkrefter på avveie — gjort utholdelig, berikende og til en estetisk opplevelse gjennom sine universelle kunstneriske kvaliteter.

Ridder
Blaskjegg's
borg

MEDVIRKENDE

HEGE HØISÆTER, MEZZOSOPRAN

Hege har operautdanning fra England og Statens Operahøgskole i Oslo. Fra 2002-2016 var hun fast ansatt som sangsolist ved Den Norske Opera & Ballett og gjorde seg bemerket i roller som Sextus (La clemenza, Mozart), Cornelia (Julius Caesar, Händel), Ottavia (Poppeas kroning, Monteverdi), Jocaste (Oedipus Rex, Stravinsky), Mescalina (Le Grand Macabre, Ligeti) og Kabanicha (Katja Kabanova, Janáček) og utfremførte mange roller.

Hun har vært solist bl.a. med Operaorkesteret, Bergen Filharmoniske Orkester, Arktisk Filharmonik, Oslo Sinfonietta og Vertavokvartetten, og sunget med dirigenter som Rinaldo Alessandrini, Alessandro de Marchi, John Fiore, Lothar Koenigs og Evan Rogister. Hun har samarbeidet med regissører som Stefan Herheim, Stein Winge, Calixto Bieito, Willy Decker og Ole-Anders Tandberg. Hege har siden 2009 vært en hyppig gjest ved Casa dei Mezzo International Music Festival på Kreta. Hun sang hovedrollen Edith i utfremføringen av Synne Skouens Ballerina i 2017 for Den Norske Opera & Ballett, og Grevinnen i Tsjajkovskijs Spardame (2018) samme sted – begge til strålende kritikker.

Hege har roller i alle Wagners fire Ringen-operaer (bl.a. Erda og 1.norne) for GöteborgsOperan (2018-2021), og fremtidsplanene inkluderer Jezibaba i Rusalka (Dvorák) for Bergen Nasjonale Opera høsten 21, Mrs Grose i Britten's Turn of the Screw for Folkoperan i Stockholm og Amelie i utfremføringen av Fram (S. Skouen) for Den Norske Opera & Ballett.

Høsten 2019 gav hun, i samarbeid med LAWO Classics, ut en solo-CD med norsk samtidsmusikk, Jordlys, som ble nominert til Årets solosanginnspilling i Opus Klassik.

MAGNE FREMMERLID, BASSBARYTON

Magne er født i bygda Skodje på Sunnmøre og har sin musikkutdanning fra Rogaland Musikkonservatorium i Stavanger. Her studerte han hos sangpedagogen Marit Storækre, men han har også studert hos Ingrid Bjoner, Eva Blahova og Kurt Moll. Han jobbet 14 år som lektor i musikk på Solborg Folkehøgskole og Høgskolen i Vestfold.

Magne var fra 1997-2016 en del av det faste solistensemblet ved Den Norske Opera & Ballett i Oslo. Her har han sunget mer enn 70 forskjellige roller, bl.a. Sarastro i Tryllefløyten, Figaro og Bartolo i Figaros Bryllup, Scarpia i Tosca, Escamillo i Carmen, Landgraf i Tannhäuser, Hagen i Götterdämmerung, Daland i Hollenderen, Marke i Tristan og Isolde, König Heinrich i Lohengrin og Vodnick i Rusalka.

Magne høstet strålende kritikker i både norsk og internasjonal presse for sine prestasjoner, ikke minst for rollen som Boris i operaen Lady Macbeth fra Mtsensk av Dimitrij Shostakovitsj. Magne har også flere ganger gjestet operaen i København, bl.a. i Lulu av Alban Berg. Han gjorde også stor suksess i gigantrollen Gurnemanz i Parsifal av Wagner i det velrennomerte operahuset i Essen i Tyskland.

Magne har også en lang nasjonal og internasjonal karriere som konsertsanger, og er en hyppig gjest hos de forskjellige profesjonelle symfoniorkestrene i Norge.

Han har sunget i alle de store oratoriene og kirkemusikalske verk av Bach, Händel, Mendelssohn, Haydn, Brahms, Mozart, Verdi, Puccini, Dvorak, Rossini og Beethoven.

MEDVIRKENDE

THORMOD RØNNING KVAM, PIANO

Med høyeste utmerkelser fra Londons Royal Academy of Music, er Thormod Rønning Kvam (f. 1991) en pianist med brennende, internasjonalt engasjement for å fornye og gjøre den klassiske musikkens plass større i samfunnet. Som utøver er opptredener i Londons Wigmore Hall, Hovedscenen i Den Norske Opera & Ballett, Grünewaldsalen i Stockholm Konserthus, Harpa i Reykjavik og på Hardanger Musikkfest noen av høydepunktene fra de siste årene. Blant hans største inspirasjonskilder er komponister som Schumann, Janáček, Skrjabin og Sibelius — musikk han opplever har klare paralleller til vår egen tid, noe han ønsker å fremheve i flere prosjekter det neste året.

Thormod har en aktiv rolle innen publikums- og konseptutvikling for det klassiske musikkfeltet. Han er kunstnerisk leder for Aulaseriene, en ny, månedlig kammermusikksatsning i Universitetets aula og på Munch-destinasjonen Ramme i Hvitsen. Frem til 2022 er han også gjestekurator hos Asker kulturhus.

Thormod har mottatt en rekke priser og anerkjennelser for sin virksomhet, blant disse Årets musikerstipend fra Forsbergs og Aulies legat og det anerkjente Dobloug-stipend. I 2010 påbegynte han sitt bachelorstudium ved Barratt Due musikk-institutt under prof. Jiří Hlínka og fullførte sin master- og diplomutdanning ved Royal Academy of Music i London hos prof. Christopher Elton og Diana Ketler i 2019 med en høythengende DipRAM-utmerkelse.

LARS NOTTO BIRKELAND, ORGANIST

Lars Notto Birkeland er en av Norges fremtredende konsertorganister, som også har en omfattende bakgrunn som pianist, dirigent, akkompagnatør og pedagog. Han er særlig opptatt av å bruke orgelet i samspill med andre musikere og kunstformer med mange ulike samarbeidsprosjekter med sangere, instrumentalister og skuespillere. Han er tildelt Statens arbeidstipend 2020-2022 for å arbeide med prosjekter med orgel i samspill med andre kunstuttrykk, samt transkripsjon/arrangering av orkestermusikk for orgel.

Birkeland har spilt ved mange festivaler i inn- og utland og vært solist med en rekke orkestre og ensembler, bl.a. i Poulencs Orgelkonsert og Saint-

MEDVIRKENDE

Saëns' Orgelsymfoni med Oslo-Filharmonien. Siden 2014 er han slottsorganist ved Akershus slottskirke, og han var kantor i Fagerborg kirke 2003-2014. I årene 1993-2005 arbeidet han ved Den Norske Opera & Ballett som repetitør og kormester. Han har gitt ut innspillinger med Jehan Alains komplette orgelverker (Simax Classics 2011), og orgelkonserter av Bjørn Kruse og Kjell Habbestad i samarbeid med KORK og slagverker Eirik Raude (Aurora 2018). Han har undervist ved Norges musikkhøgskole og er ansatt ved Barratt Due musikk institutt som leder av kammerkoret.

IVAR TINDBERG, REGISSØR

Ivar Tindberg er en norsk regissør, librettist og dramaturg. Han har arbeidet med mange av våre fremste skuespillere, sangere og komikere og hatt regioppgaver ved de fleste av de større norske scenene. Forestillinger i utvalg: Den fjerde nattevakt og Viva la Mamma (Den Norske Opera og Ballett), Den Stundesløse og Wendy og Peter Pan (Den Nationale Scene), I blanke messingen, Amadeus, Sound of Music og Bare Bremnes (Hålogaland Teater), Oliver! og Postkort fra Lillebjørn (Oslo Nye Teater), Tonje Glimmerdal og Kva Nashornet såg (Det Norske Teatret), KibergOdysseen og Eugene Onegin (Arctic Opera), Let it Rock! (Riksteatret), Little Shop of Horrors (Rogaland Teater), Krenket (Trondheim Opera og Symfoniorkester) Tryllefløyten og La Cenerentola (Opera Østfold). Tindberg har skrevet for scene, TV og radio, og vant førstepris i Prix Italia for radio-operaen «Bokken Lasson, sensibel suksess» som han utviklet sammen med komponisten Gisle Kverndokk. Tindberg har undervist ved Institutt for Musikkvitenskap, Institutt for Teatervitenskap og Norsk Musikkteaterhøgskole, og han vært tilknyttet Trøndelag Teater og Nationaltheatret som dramaturg.

KYRRE HELDAL KARLSEN, LYS- OG VIDEODESIGN

Kyrre Heldal Karlsen gjør lysdesign, scenografi og video for alt fra scenekunst til billedkunst. Han jobber med utgangspunkt i scenen som sted og forestillingen som historie, og søker å engasjere publikum og la dem bli en aktiv del av forestillingen. Han jobber med teater, dans, musikk, og alt annet som har publikum.

I det siste har Kyrre blant mye annet gjort lysdesign på Det Norske Teatret, videoinstallasjoner til Lindstrøms bestillingsverk på Henie-Onstads 50-års-jubileum, lysdesign for utstillingen Klimalab på Nobels Fredssenter og vært på turne med Steamdome, Thea Hjelmeland, Jaga Jazzist, Årabrot og Morten Qvenild og Frode Gryttens Area 51.

Kyrre underviser også om lysdesign og andre scenerelaterte tema for folk som driver med musikk, dans, teater, rom og billedkunst, og han er prosjektleder for Øyafestivalen og Munchmuseets sitt samarbeid for å vise kunst på Øyafestivalen. Han fullfører denne våren en Master i Teater på KHiO.